

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK — CONTICH

1. Drie maanden onder de Sneeuw. — 3. Sint Gregoriusdag op School. — 6. Een moedig Meisje. — 7. Karel Cogge. De Overstroming aan den IJzer. — 8. Het Wonderlijk Gezelschap. — 11. Het Kermismeisje. — 12. Willem Tell. — 13. Beter een lap dan een scheur. — 17. De Zinneloozen van Gheel. — 20. De Klok van Stuivekenskerke. — 24. Grapjes en Vroolijke Verhalen. — 34. Nog grapjes. — 35. Het kindje van de Zee. — 37. De Bezembinders van tlelt. — 38. De Vlucht in ne Koffer. — 41. De Gierigaard. — 43. De Veerman van 't Zwin. — 48. Eetlijk duurt 't langst. — 61. Streng Winters. — 62. De Wees in Londen. — 63. Sinterklaas op de Heide. — 66. De Kinderen van den Smokkelaar. — 67. De Paaschkekken. — 69. Leekwtje van Damme. — 70. Van Alles Wat. — 71. Nieuwaglerig Aegje. — 79. De Verrassing van Oudenaarde. — 83. Op de Hooge Venen. — 85. De Overwintering van Nova Zembla. — 89. Hoogmoed komt voor den val. — 89. Het Spook. — 95. De twee Weesjes. — 96. De oude Redder. — 97. De Vlucht. — 101. Toch beter Thuis. — 105. Ongeluk en Geluk. — 108. Bieke. — 109. De oude Mantel. — 110. Robinson Crusoe. — 113. De Rooversjongen. — 114. Nooit Vergeten. — 118. De Spion van den Molen. — 119. De Kinderen van den Dokter. — 120. De Ruwe Kerel. — Tweemaal gevonden. — 126. De Kerels van Lamoenisse. — 136. Thijl Uilenspiegel. — 137. Oom Tom. — 141. De Kerstavond van Bertje. — 143. De Reis in de Wildernis. — 168. Een jonge Held. — 169. Jacob van Artevelde. — 170. De Overwinning van Karel. — 171. Genoveva van Brabant. — 172. De Avontuurlijke Reis. — 173. De Strijd met den Wolf. — 174. Een vreeselijke Avond. — 175. De gevluchte Slaaf. — 176. In de Vliegmaschine. — 177. Een moedige Vrouw. — 178. Ontsnapt. — 179. Valsch beschuldigd. — 180. De Zoon van den Torenwachter. — 181. Terug bij vrouw en kinderen. — 182. De Reis van Columbus. — 183. De Schilder van Karel den Stoute. — 184. Het Spook van c Schelde. — 185. Het Avontuur in het gebergte. — 186. Jack de Cowboy. — 18. Hoe Jack prairieboer werd. — 188. De sterkste Voetbalclub. — 189. De Held van Tremeloo. — 190. De straf van 't Elzelarehof. — 191. De Cowboy van Port Bell. — 192. Jeanne d'Arc. — 193. De Wandelende Deur. — 194. De Avonturen van Geeraart. — 195. Geeraart in Rusland. — 196. Dikke Dries. — 197. De Rode Knuppels. — 198. Rosa van Dennenburg. — 199. De Wolf van Ghistel. — 200. De betooverde Molen. — 201. Zonderling gered. — 202. De Spaansche Furie. — 203. De Boeteling van Veurne. — 204. Een angstige Nacht. — 205. De Prins van Kakao. — 206. De dappere Elzie. — 207. De Avonturen van David. — 208. In en uit de Gevangenis. — 209. De Spion voor zijn Land. — 210. In het verwoeste Vlaanderen.

PRIJS 60 CENTIEM.

Vraag elke week het nieuwe boekje aan uw dagbladverkooper, want de reeks van deze veel gevraagde boekjes gaat gedurig voort.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baarode.

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

Nr. 111.

A. HANS.
Tweede druk.

Hendrik Conscience

(Uit zijn jeugd).

Uitgave A. Hans-Van der Meulen, Contich

Å. HANS.

Nr. 111.

Hendrik Conscience

HENDRIK CONSCIENCE

(Uit zijn jeugd).

I.

In een huisje op den hoek van de Burchtgracht en de Mattenstraat te Antwerpen, zaten 's avonds een man en een vrouw stil bij elkaar. Een kleine lamp verlichtte het kamertje. De vrouw stopte vlijtig kousen. Nu en dan veegde ze een traan weg en keek ze naar haar man, die een stok bewerkte. Eigenlijk was hij klaar, want hij zei in gebroken Vlaamsch:

— De twee kruk syn kereed... en nu zal Henri kun marcheer.

Henri of Hendrik was het zoontje dezer menschen, en het kind moest dus slecht te been zijn, dat vader nu krukken voor hem had gemaakt.

— O, hoe lang zal Rik ze kunnen gebruiken, zei moeder. Hij vermindert van dag tot dag...

— Ik heb tok nok kourage, hernam de man. Dokter Tartara heeft kezekd als Henri zeven jaar kan zijn...

— Ja, ik weet het...

— En hij is bijkan zeven jaar. De kruk syn ke-
maakt... ikke zal hem morgen leer marcheer er mee...
En nu ikke ga slaap.

Moeder bleef nog wat op. Overdag werd ze telkens
in haar kruidenierswinkel geroepen en het naai- en
verstelwerk bleef dus liggen tot 's avonds.

Ze dacht aan Hendrik, haar oudsten jongen. Toen
hij geboren werd, was hij al zoo zwak. Dokter Tartara
had hem onderzocht en gezegd: «Kan het kind zeven
jaar worden, dan blijft hij in leven.»

En Hendrik was nu bijna zeven jaar, maar hij werd
steeds zwakker. En nu kon hij zelfs niet meer op zijn
beenen staan. Daarom had vader een paar krukken
voor hem gemaakt. Ze stonden daar in den hoek en
moeder keek er naar. En weer veegde ze een traan
weg. O, ze vreesde, dat Hendrik sterven zou! En ze
hield zoo innig veel van hem. O, zeker, ze beminde
ook Jan-Balthazar, die pas vijf jaar was. Maar, Jan
was een blozende dikzak, die altijd op straat speelde
en veel makkers had. En Hendrik lag nu heele dagen
op een tafel, die moeder voor het raam schoof, zoodat
de zwakke jongen naar buiten kon kijken, naar de
spelende kinderen. En dan had moeder zoo'n innig
medelijden met hem. Ze begreep wel, hoe gaarne hij
zou meegedaan hebben. En hij kon niet. Hendrik vond
echter veel troost in boeken. Zijn vader kocht veel
oude boeken op, die dienen moesten om zakken te
plakken. En Hendrik zocht daarin en hij vond er met

platen van vreemde landen en wilde dieren en zwarte
mensen. Daar kon hij lang naar turen. Als moeder
wat tijd had vertelde ze. En dan blonken de oogen van
den zwakken knaap. Zoo wilde moeder zijn treurig
leven toch nog vervroolijken. Maar ze vreesde dat
Hendrik spoedig sterven zou.

De vrouw stopte voort. En 't was al middernacht
toen ze eindelijk kon gaan slapen. Eerst ging ze naar de
kamer der kinderen. Jan-Balthasars gelaat stak maar
even boven de dekens uit. Het was dik en blozend.
De knaap snurkte. Hendrik was bleek en mager. Toch
sliep hij ook rustig. Achteraan op de dekens zat een
kraai, den kop tusschen de veeren gedoken. Vader
had den vogel meegebracht. Hij had het dier van een
kennis gekregen. Een der vleugels was doorschoten.
Maar vader meende, dat hij den zwakken Hendrik
wel plezier zou doen met het beest. Hij wilde de kraai
in een kooi zetten. En Hendrik was blij met den vogel,
maar wilde hem niet in een kooi opsluiten. Hij zette
de kraai bij zich en gaf ze voedsel. Eerst vluchtte de
vogel schuw in een hoekje, maar 't duurde niet lang
of hij was tam en nu volgde de kraai Hendrik overal.
De knaap en het dier waren trouwe vrienden geworden.

De kraai zat dus op het bed en sliep ook. Moeder
keek naar haar jongen. «O, God, spaar ook mijn Rik-
ske», bad ze. Dan kuste ze beide jongens en zou nu
wat rust zoeken voor het moede lichaam.

Den volgenden morgen kwam vader bij de zonen.
Hendrik was al wakker. Hij lag te denken. Dat deed

hij veel. Het was over hetgeen moeder verteld had. Jan-Balthasar sliep nog. Vader schudde hem eens flink. Balthasar werd wakker en wilde zich nog eens om-draaien. Maar vader greep hem onder de armen en Jan stond verbaasd op den vloer. Maar dadelijk werd hij levendiger, en dacht hij aan moeders boterhammen en 't vroolijk spel daarachter.

Vader nam Hendrik op en droeg hem naar beneden. De kraai trippelde mee.

— Hier syn de kruk, zei vader. En als kij de kleers aangetrek hem, ik zal u leer marcheer als een soldaat.

Hendrik keek blij. En moeder lachte hem vriendelijk toe.

Ze kleedde den zwakken knaap. Jan-Balthasar kwam ook beneden. Met belangstelling keek hij naar de krukken.

— Rik, nu zult ge meer naar buiten kunnen, zei hij. Dan gaan we wandelen. Jan had een goed hartje.

Eerst ontbeet de familie. En toen toonde vader hoe Hendrik de krukken moest gebruiken. En na eenige oefening strompelde Hendrik alleen voort.

— O, moeder, ik kan weer gaan, zei hij, gelukkig.

— Ja, jongen, ik zie het, antwoordde de vrouw.

Ze glimlachte. En toch haar hart neep samen. Hoe lang zou haar Hendrik die krukken kunnen gebruiken? Spoedig toch zou men haar zoontje in het kistje leggen en hem uitdragen naar het kerkhof. Moeder kon die vrees niet van zich afzetten.

Vader was tevreden over zijn werk. Maar hij mocht

nu niet langer toeven. Hij moest de straat op. De winkel van moeder bracht niet genoeg op om ervan te leven. Vader kocht ook oude schepen, sloopte die, dat is, hij hieuw en zaagde ze in stukken en verkocht het hout.

Pierre Conscience, zoo heette hij, had betere dagen gekend. Hij was een Franschman en kort te voren was de Fransche keizer Napoleon baas geweest in ons land. Pierre Conscience kwam toen naar Antwerpen en werd hier onder-havenmeester. Maar Napoleon werd verslagen en op het eiland Sint Helena gevangen gezet. De Franschen bleven dus niet de meesters in Europa en ook niet in ons land. Maar Conscience verliet Antwerpen toch niet. Hij was getrouwd met een Antwerpsche vrouw en om haar bleef hij in de stad. Maar hij was geen onder-havenmeester meer en moest handel drijven om het brood te verdienen. Moeder Conscience hielp hem vlijtig, dat weet ge al. Antwerpen was toen veel kleiner dan nu. Van die oude stad zijn nog veel hoekjes over. Maar heel veel is er veranderd.

Vader Conscience kon boeiend vertellen van oorlog op zee. En zelf had hij gevangen gezeten in Engeland. En Hendrik hoorde gaarne die verhalen. Uren kon hij erover denken en dikwijls droomde hij ervan.

II.

Helaas, Hendrik gebruikte de krukken niet lang. Hij was nog te zwak om zoo voort te strompelen. Hij moest heele dagen liggen. En 't leek wel of moeders

Oud hoekje te Antwerpen.

vrees waarheid worden en de knaap sterven zou. Vrouw Conscience wilde er Hendrik op voorbereiden en hem van den Hemel vertellen. En zekeren avond deed ze het. Hendrik zat in een zetel, met kussens achter en naast zijn mager lichaampje...

— Ja, Rik, ge zult van ons heengaan, zei vrouw Conscience. Maar ge moogt daarom niet treurig zijn. Ge zult zoo gelukkig worden. Als ge ons verlaat komt een Engel in een lang wit kleed u halen, een kleed witter dan de sneeuw. En die Engel heeft gouden krullen en een aangezicht dat blinkt als de zon. Hij vliegt met u heel hoog, ginder boven de wolken en zoo zult ge voor de poort van een prachtigen hof verschijnen. Bij die poort staat een grijsaard met een langen witten baard. Hij heet St-Pieter en draagt aan een lederen gordel, een grooten, gouden sleutel, waarmee hij de poort openen kan. Maar niet voor ieder opent hij ze, want alleen de brave kinderen mogen in dien hof spelen, en de brave menschen er wandelen. Doch omdat gij altijd braaf geweest zijt, zal St-Pieter u vriendelijk groeten en u onmiddellijk binnen laten. O! hoe zult ge blij zijn bij 't zien van al die pracht. Denk eens, die hof staat vol groote boomen, waaraan de lekkerste vruchten hangen, blozende appels, zachtgroene peren, blauwe, witte, groene pruimen, sappige abrikozen en perziken, groote trossen druiven, gele appelcienen, en de kinderkens mogen ze plukken, want al de takken buigen bijna tot den grond! Die hof is getooid met duizenden bloemkens, vergeet-mij-nietjes, pinkster-

bloemen, rozenlelies, zie, de prachtigste bloemen, die ge maar denken kunt ! En gouden biekes en vliegskes spelen er op de zachte blaadjes en de heerlijkste vlinders, blauwe, roode, gele, groene, witte, fladderen er rond. En vogels, kleine en groote, van allerlei kleuren, vliegen van tak tot tak, en kweelen en schateren en zingen. En gij zult dan niet meer ziek zijn ; ge zult kunnen loopen en springen, nooit meer pijn hebben, nooit meer klagen. Ge zult rollen, dansen in 't gras, spelen met de andere engeltjes ; op uw hoofd krijgt ge een gouden kroontje en om uw lichaam een blank kleed. En ge zult ook vleugeltjes hebben, en kunnen vliegen met de vogeltjes mee. En er is ook een vijver van zulk helder water, dat ge tot op den grond kunt zien, en in dat water zwemmen goudvisschen en witte zwanen, en vlugge eendjes, en er liggen ook bootjes waarin de kinderen mogen varen. En als de Engeltjes honger hebben eten ze rijstpap uit gouden bordjes met zilveren lepels, en als ze dorstig zijn, krijgen ze een heerlijken drank. En als ze 's avonds moe zijn, slapen ze in gouden beddekens, gedekt onder zijden dekens. En 's morgens staan ze weer frisch op om lustig te spelen. Nooit is het er slecht weer, nooit regent het, maar altijd schijnt de lieve zon. Ja, Hendrik, in dien prachtigen hof zult gij ook een Engeltje zijn.

O, hoe gretig luisterde Hendrik dan ! En altijd begon hij over dien hof. En 's avonds in zijn bedje, dacht hij aan de Engelen.

Moeder vertelde meer van den Hemel, en dan glim-

lachte ze. Maar Hendrik zag het niet, hoe ze soms in tranen uitbrak en heftig snikte. Moeder wilde haar jongen niet bedroeven, niet weenen, dat hij het merkte, maar o, het zou haar zoo zwaar vallen, den lieven Hendrik te moeten missen.

Weer gingen dagen voorbij en Hendrik bleef leven. Hij werd zelfs wat sterker. Hij kon weer zonder kussens in den rug en de zijden, rechtop zitten. Vader Conscience hield vol, dat dokter Tartara gelijk zou krijgen... Hendrik was nu zeven jaar. «Hij blijft leef... en hy sal syn een kloeke mensch», voorspelde vader. En moeder kreeg nieuwe hoop. Op een morgen kwam Hendrik geheel alleen uit bed. Toen moeder hem wilde halen om naar beneden te dragen, zat de jongen reeds met zijn trouwe kraai bij het bed. «Ik ben alleen opgestaan», zei hij fier. Wat was moeder gelukkig. En dag aan dag werd Hendrik sterker. Weer ging hij met de krukken. Na eenigen tijd had hij die niet meer noodig. Hij wandelde door het huis, ging naar zolder bij de boeken en las weer. Vader had hem vroeger de letters geleerd. En voorts leerde Hendrik zelf woorden en zinnen en dan heele verhalen lezen. «O, mijn jongen wordt beter», zei moeder dikwijls en vurig dankte zij God.

Hendrik ging naar buiten, met Jan-Balthasar mee. Voor de deur was er een rui of kanaal, waarin uit de Schelde het water stroomde. En de kapoenen uit den omtrek vaarden in een bootje of ook wel eens op planken. Ze speelden op de schepen, tot de schipper ze

verjoeg. Ze zaten veel aan den waterkant. In de Schelde was er tij, het water zakte en rees. En als het zakte bij eb, dan lag de rui droog, en de jongens klommen langs de palen af naar beneden op het vettige slijk. Jan-Balthasar was altijd een haantje vooruit. Maar Hendrik kon nog zoo niet meedoen. De jongens noemden hem «den magere» en zijn broer «den dikke». Maar als de rakkers moegespeeld waren, vroegen ze aan Hendrik om te vertellen. Ze wisten, hoe goed hij dat kon. En dan zaten ze om hem heen op een kelderval en Hendrik verhaalde van Janneke en Mieke, van den Langen Wapper, van Duimpje, den reus Antigoon, en zoo al meer. Een van de jongens had grooten eerbied voor hem. Ze noemden dien «Klontje Vergif». Dat kwam door zijn vader, die beschadigde waren opkocht: koffie, rijst, suiker, en zoo. De man reinigde die waren, verfde ze zelfs, en verkocht ze dan aan kleine winkeliers. «'t Was vergif» zeiden de menschen soms. En daarom werd het zoontje van dien opkooper «Klontje Vergif» genoemd.

Klontje was Hendriks beste vriend. En hoe gaarne ging hij mee naar den zolder, naar de boeken kijken, vooral naar een met platen van vreemde landen, wilde dieren en menscheneters. En Hendrik moest er dan van vertellen.

Ja, Hendrik was nu geheel genezen. En hij ging naar school, samen met Jan-Balthasar. De «magere» leerde veel beter dan de «dikke». En de meester zei, dat Hendrik het ver zou brengen.

Hendrik en Jan-Balthasar kregen een zusje. Ze waren er zeer blij mee. Vooral Hendrik zat dikwijls bij de wieg. Maar het wichtje was zoo zwak. Na eenige maanden stierf het. Moeder zei, dat het nu naar den schoonen hof was, ginds boven de wolken, waarvan ze vroeger aan Hendrik verteld had.

Maar helaas, moeder was zelf ook ziek. Heele dagen lag ze te bed. Een meid deed het huishouden en bestelde de klanten in den winkel. Moeder Conscience had de toring... O, ze had zoo moeten zorgen en werken, en was nooit sterk geweest. Ze hoopte toch beter te worden. Vader bleef veel thuis en werkte hard mee. Hij stuurde de kinderen na school op straat. Het moest stil zijn in de woning. Hendrik en Jan mochten alleen 's avonds eens bij moeder komen. Dan gaf de goede vrouw hun een kriusje... Hendrik vooral kon in die oogenblikken treurig naar moeder kijken. Maar och, bij het spel, vergat hij dat leed thuis. Op een morgen kwamen de kinderen beneden. Vader stond in de keuken te weenen... «O, jongens, jongens toch!» kermde hij. Verschrikt keken Hendrik en Jan hem aan. Een tante trad binnen en ze nam de knaper mee in moeders kamer. Moeder lag daar zoo stil en bleek. Sliep ze? Moeder had er nooit zoo uitgezien als nu... De kinderen stonden daar verlegen en bevend. «Uw moeder is dood!» snikte tante... «Kus ze nog eens, en lees een gebed». De jongens deden wat tante zei. En ze moesten een palmtakje in gewijd water doopen en moeder een kruisje geven... Dan leidde tante ze naar haar huis.

Ze mochten niet op straat. Ze zaten schuw bij elkaar. Ze hoorden, dat ze moeder nooit meer op de aarde zouden zien... Zou moeder nu in een kist worden gelegd, zooals vader met het zusje gedaan had. O, drie dagen later begrepen de kinderen het beter. Toen keerden ze met tante naar hun huis terug. En ze zagen een lange kist staan. Daarin lag moeder... Wat weenen ze! Vader nam hen bij de hand. Knapen met zwarten mantel aan, en een hoogen hoed, waaraan lange linten hingen, traden binnen. Het waren weezen, die bij de begrafenissen moesten helpen. Ze hadden een rood nummer op den schouder. Ze woonden in een gesticht. Deze jongens droegen de kist buiten. En vader volgde met zijn zoontjes. Mannen droegen de kist op een baar naar de kerk. Er waren daar veel menschen. Hendrik hoorde gezang en gebeden: het orgel speelde. Hij werd nog droeviger. En wat later stonden de jongens met vader op het Stuivenbergkerkhof. Ze zagen een put, de kist werd daarin neergelaten. Een priester bad. Alle menschen stonden met droevig gelaat. Vader Conscience weende. Hendrik barstte in snikken uit. Ook Jan schreide luid. Vader nam Hendrik op, een oom bracht Jan weg. Ze gingen geviereren in een koets, die wegreed... Maar moeder bleef achter... Thuis waren de blinden nu open. De stoof ronkte, want het was een koude Decemberdag. Er waren familieleden en kennissen. Ze spraken luid. Maar Hendrik nam zijn kraai en liep naar zolder. En daar tusschen de boeken lag hij lang te weenen... Hij

begreep nu, dat moeder voor altijd uit huis was. Zou ze in den hof zijn, waarvan ze zoo dikwijls verteld had? Maar waarom had men moeder dan in dat graf gelegd... Pas later zou Hendrik alles duidelijk worden, het sterven en toch leven...

III.

De meid deed nu het huishouden. Maar ze kon moeders plaats niet vervullen. En vader was veel uit, omdat zijn zaken verwaarloosd waren. De jongens zochten nu hun troost nog meer op straat, bij het spel of in den Poesjenellekelder. Daar speelden de marionetten of poppen. En om er naar te kijken, betaalden de jongens op de achterste rij een cent, en op de middelste twee en van voren drie. De knapen hadden er veel plezier. O, wat keken ze naar de poppen, die Genoveva van Brabant, of dokter Faustus, of van spoken speelden!

Dikwijls ging de kraai mee naar buiten. Maar dan droeg Hendrik den vogel in zijn armen, want het dier tje zou kunnen opgegeten worden door een hond of een kat, of onder een wagen geraken. Op zekeren dag was Hendrik weer met zijn kraai buiten. Plots sprong een groote hond, luid blaffend, nader. De kraai verschrok zoo geweldig, dat ze uit Hendriks armen fladderde en van angst in het water terecht kwam. «Mijn kraai, mijn kraai!» schreeuwde Hendrik. Zonder zich te bedenken sprong hij in de gracht... Maar hij kon niet zwemmen. «De «magere» gaat verdrinken!» klonk het. Eensklaps hoorde men weer een plons.

Klontje Vergif had alles gezien. Hij was in het water gesprongen, zijn vriend achterna. En hij kon zwemmen als een visch. Hij greep Hendrik vast en hield hem boven. Gelukkig snelde vader Conscience uit zijn woning... Dadelijk was hij in een boot en nam Hendrik over en haalde hij ook Klontje binnen boord. De trouwe Klontje snakte nog den vogel op. Helaas, de kraai was dood. Vader bracht de jongens aan wal. «Mijn kraai!» riep Hendrik. Hij zag het dier in Klontjes hand. «Dood!» gilte hij. Maar vader bracht Hendrik binnen, kleetde hem uit, gaf hem droog goed aan en stopte hem onder de dekens. De kraai werd begraven... Klontje ging zich in de zon drogen. Den volgenden dag was Hendrik hersteld, maar hij treurde over zijn armen vogel.

Hendrik werd gedurig sterker en speelde ook meer mee. Hij was haast verdronken. Dat zou niet meer gebeuren. En hij leerde zwemmen. Weldra kon hij het zoo goed als de beste. Eens zei vader:

— Hendrik, ga eens mee, ik moet u wat leeren.

Conscience droeg een gordel met een ring aan. En Hendrik vroeg zich nieuwsgierig af, wat er nu zou gebeuren. Vader bracht hem even buiten de stad bij een vliet.

— Jongen, zei hij, kleet af, en dees zwemcostuum aan. Ik u leer zwem... kij moet dit kan.

Hendrik zou zijn vader eens verrassen. Hij deed den gordel om het lijf. En Conscience bond aan den ring een koord.

— Ik u nu in de water laat zink, zei hij. En kij dan slaat moet met de arm en de been... Alle dier zwem van zelf... en een mensk dat ook kan. Keen schrik heb.

Vader duwde zijn zoontje in de vliet... Hendrik liet zich onder het water zinken en daar maakte hij vlug het touw los. Hij zwom onder water naar den overkant. Conscience had verwacht dat Hendrik schreeuwen zou. Maar de vader hoorde niets... Hij schrok geweldig. Zou Hendrik bewusteloos geworden zijn. Snel trok vader aan het touw. Hij viel achterover. En aan het touw zat geen jongen. Conscience sprong ontsteld op. Hij wilde reeds in de vliet springen om zijn kind te redden. Maar wat was dat? Ginder kwam Hendrik boven en zwom snel rond met kloeke slagen.

— Vader, ik kan al lang zwemmen! riep hij. En duikelen ook. Zie maar!

En Hendrik dook weer kopje onder en schoot bij den oever opnieuw boven.

— Ha kij kapoen... mij zoo vast neem... maar 't is koed, heel koed... Kij hebt meer koeragie als ik peinsde.

En Conscience was tevreden over zijn zoon.

En Hendrik kon niet alleen zwemmen, maar ook roeien, schaatsen rijden, klimmen. Toch las hij nog veel. Jan-Balthasar versnoepte zijn centen, maar Hendrik spaarde ze en kocht er «blauwboekjes» mee, dat waren oude verhalen, die hij zoo gaarne las.

Aldus gingen de dagen voorbij en werd Hendrik

tien jaar. Veel dacht hij nog aan moeder en hij miste ze zeer.

Vader Conscience zei op een avond tot zijn zoontjes:

— We gaan verhuizen en zullen buiten de stad gaan wonen in eenen grooten hof.

Vader, die zeeman geweest was, maakte nooit veel praatjes. Hij hield van daden. En eenige dagen later bracht een wagen de meubels weg. En Jan en Hendrik zaten tusschen het huisraad.

Ze hadden afscheid moeten nemen van hun makers. Klontje Vergif vooral had veel verdriet.

Toch vertrok de familie Conscience niet ver. Buiten de stad, in den «Groenen Hoek» (nu 't einde der Plœgstraat te Antwerpen), had vader een grooten tuin gekocht en daarin een kluis, een houten woning gebouwd. Daarvoor gebruikte hij het hout van een ouden Amerikaanschen driemaster «Jackson». Een vriend hielp bij de oprichting van het eigenaardig huis. Er waren vijf kamers, drie beneden en twee boven. In den hof stonden veel vruchtboomen. Men zou er ook groenten en bloemen kweken.

De jongens keken vreemd op in hun nieuw verblijf. Maar ze vonden het er wel plezierig.

— Nu zul we niet meer houd een meid, zei Conscience. Rik zal de menage doen en Jean moet werk in den hof. Kij moet u zelf help, percies als de zeeman... dan wordt kij ferme mensk.

Hendrik moest dus aardappelen schillen, brood snijden, eten koken, schuren en dweilen. En Jan-Bal-

thasar kreeg spade, rijf en kapper, en werd hovenier. Naar school moesten ze niet meer gaan.

Ze waren nog niet lang in de kluis toen een geweldigen storm opstak. Maar Conscience, de oude zeeman, had dien voorzien, en met touwen bevestigde hij stevig zijn kluis, aan haken in den grond, juist als soldaten met hun tent. Menschen, die in de buurt woonden, voerspelden dat de kluis omver zou waaïen...

Een orkaan brak los... In de buurt vlogen pannen van de daken, rolden schoorsteen en omver, maar aan de kluis was geen schade... De bureen lachten niet meer met de houten woning...

Jan-Balthasar verlangde al gauw terug naar de oude stad. Hij stoeide liever langs de ruïnen dan te spitten en te rijven, te zaaien en te planten en te wieden. Maar Hendrik was gaarne in dezen hof. En na het huiswerk hielp hij zijn broer. Hoor maar, wat hij later zelf vertelde:

«Elken morgen stond ik vroeg op om de zon te zien verrijzen. Na het genot van dit grootsch verschijnsel, wandelde ik door den tuin en ging een voor een, mijn bloemen bezichtigen, om te erkennen, hoeveel zij sedert gisteren waren gegroeid. Was er eene, die haar kelk voor de naderende zon zou openen, dan bleef ik soms uren lang met het oog op den kelk gevestigd, en ik zag, hoe uit den kelk de bladeren der kroon te voorschijn kwamen, zich langzaam ontplooiden en eindelijk met al de pracht der volmaaktheid onder het zonnelicht glansden.

Dan, verder door de paden en tusschen de heesters dwalende, aanschouwde ik het rustelooze leven der kleine diertjes; ik zag ze hun voedsel zoeken, el-
kander vervolgen, spelen, dartelen of strijden, hun nest bouwen, hun eieren leggen en op voorhand liefderijk zorgen voor hun kroost, dat nog niet geboren was.

Gebeurde het, dat ik een sluipwesp of een roofkever met een prooi ontdekte, dan kroop ik door zand en bosch het diertje achterna, en verliet het niet alvorens ik wist, wat het met de gevonden spijs wilde doen.

Sommigen zag ik kleine diepten in de aarde graven en er de prooi in verbergen; ik teekende deze plaats met een rijshout, en keerde er de volgende dagen weer, ten einde het inzicht der diertjes te doorgronden.

In het nest der mieren wist ik een glas met zwart papier overdekt, te brengen, en terwijl de arbeidzame diertjes onder het donkere glas hun aarden nest herbouwden, was het mij geen kleine vreugde, bij het wegnemen van het papier, met een vluchtigen blik de verborgenheden van het huishouden mijner mieren te kunnen verrassen.

Vele dieren ving ik en zette ze in houten of glazen kooitjes, alleen of bij paren, ik gaf hun voedsel en poogde hun zeden na te speuren. Zoo hield ik boomvorschen, hagedissen, spinnen, oorwormen, sprinkhanen.

En al ging hij dus niet naar school, toch leerde Hendrik veel. Vader was veel weg voor zijn handel, soms dagen achtereen. En dan waren de jongens ook

's nachts alleen. Van bang zijn, wilde vader niet hooren. «Kij moet u zelf help», zei hij altijd. Maar dikwijls ook nam vader zijn zoontjes mee in den hof, zoo 's avonds, en dan vertelde hij van de sterren, hoe de zeeman er op de groote wateren zijn koers naar richt. Hij sprak van zijn reizen, van vreemde landen. En dat waren heerlijke uren voor de knapen.

Jongens in een groote stad verlaten niet gauw hun wijk. Klontje Vergif en de andere makkers zullen wel eens aan «den magere» en «den dikke» gedacht hebben, maar zagen hen niet meer weer.

Drie jaren leefden Hendrik en Jan zoo in eenzaamheid. Toen trouwde Conscience weer. En de jongens kregen een nieuwe moeder, een boerin van Westmalle, uit de Kempen. Die nieuwe moeder bromde veel. Het werd streng in de kluis. Hendrik zei niets, maar kopte. Jan-Balthasar werd brutaal en zei grove woorden. Vader kreeg klachten als hij thuis kwam. Op een avond gaf hij Hendrik en Jan een ferm pak slaag.

— Kij dat verdiend heb, zei hij. Ikke spijt heb, dat ikke hier sta door uw fout. Kij mij niet heb man, die een moord had kedaan. En hij moest daarvoor den kop af. Hij stond op de skavot en vroeg zijn vader nog eens te moog omhels. De vader kwam. Maar de zoon hem niet omhels; Hij bijt zijn vader een oor af en zei: «Dadde isse, omdat ikke hier sta door uw fout. Kij mij niet heb keslaag toen ik jonk was en daardoor ben ikke keward soo slekt...» Ja, vervolgde Conscience, dat zei die zoon. En ikke nu niet wil, dat

kij ook slekt wordt. En daarom ikke u sla. En let nu op... doe wat moeder zekt... Koed verstaan?

Maar de nieuwe moeder wilde niet in die kluis blijven wonen. En de jongens moesten naar school, zei ze. Ze konden zoo niet blijven opgroeien. Conscience gaf toe. Hij verkocht de kluis en ging met zijn gezin te Borgerhout wonen. Jan en Hendrik begaven zich weer naar school.

't Duurde niet lang of moeder meende, dat ze wel eens wat konden gaan verdienen. Jan werd schrijnwerkersgast en Hendrik mocht voor schoolmeester leeren. Hij kwam bij meester Vercammen. Na eenigen tijd werd hij ondermeester in de laagste klas. Hij was nu zestien jaar. Later werd hij onderwijzer in de deftige school van mijnheer Delin op de Meir. Maar mijnheer Delin merkte aan vader op dat zijn jongen zoo armoedig gekleed was. Hij zou als onderwijzer een zwarte jas moeten dragen. Want op deze school kwamen rijke kinderen. Het was een «Institution des jeunes gens». Conscience durfde mijnheer Delin niet tegenspreken. Maar buiten bromde hij. En Hendrik vertelde later wat vader zooal zei:

«Nauwelijks hadden wij het huis van mijnheer Delin verlaten, of mijn vader begon in zichzelf te rompelen en door verdrietige gebaren zijn spijt uit te drukken. Eindelijk zei hij, half grammoedig: Men denkt zeker dat het geld mij op den rug groeit. Alsof het noodig ware als millionnair gekleed te gaan, om eenige schoolkinderen het a b c te leeren. Ah! ah!

mijnheer, men zal u een nieuwe frak en een zwart kleed koopen, en uw vader zal zich het brood uit den mond sparen om als eerlijk man de twee einden van het jaar aaneen te knopen. Had ik geweten wat mij te wachten stond, gij waart schoenmaker of zooiets geworden, dan zou uw hoofd niet boven het mijne gegroeid zijn!»

Maar vader zou dan toch een nieuwe jas aan Hendrik geven. Hij ging echter niet naar den kleermaker, maar leidde zijn zoon naar de Steenhouwersvest. Daar waaiden oude jassen en broeken aan haken voor de deuren in den wind. De menschen noemden deze plaats de «Voddenmarkt». Nu, vodden waren het wel niet, die hier heen en weer wiegelden, maar kleeren, die door rijkere bezitters afgelegd waren en nu de armeren verlokten. Conscience hield voor zoo'n winkel stil. Hendrik was zeer beschaamd. Vader onderhandelde. «Baaske een schoone frak voor u of uw jongen?» vroeg een vrouw. «Hier is er keus». Conscience legde uit wat hij wenschte. «O, hier heb ik wat fijns» beweerde de vrouw, en ze hield den ouden zee-man een zwarte jas voor, misschien wel eens door een advokaat of een dokter gedragen, maar waarvan de eerste glans al lang verdwenen moest zijn. «Een frak, die past alsof hij voor uw jongen gesneden en genaaid is!» blufte de vrouw. Na lang loven en bieden werden Conscience en de koopvrouw het eens. Hendrik moest de jas al aantrekken. Ze was hem te lang en te wijd, maar vader beweerde dat zij best kon dienen.

Ze gingen heen... Weldra hoorden ze spot. Vrouwen, die aan de deur stonden, riepen :

— Hé, frak, waar gaat ge met dien jongen naartoe?

— Baas, ge hebt die zeker op de groei gekocht !

— Wel, zie eens, het manneke zwemt er in !

— Zeg, baaske, trap niet op de slippers.

En de vrouwen lachten luid. Hendrik boog het hoofd van schaamte.

— Kij moet niet luister naar die domme mensk, zei vader. Het isse een frak van vijf en twintig frank... en de geld niet groei op mijn ruk... Kij zijt nu een heer. Ikke nooit gehad zulk een skoon frak.

En zoo moest de jonge schoolmeester voor zijne leerlingen komen.

— Mijnheer heeft een stokvischvel aan, zeiden die. En ze hadden ook plezier...

Maar ze wenden dan aan de zwarte jas... Hendrik bleef er een hekel aan hebben... Maar drie jaar moest hij de jas dragen... de drie jaar, dat hij onderwijzer bleef op de Meir.

In dien tijd was Belgie met Noord-Nederland verenigd. Er kwam opstand, de omwenteling van 1830. Belgie wilde een eigen rijk vormen. En het werd oorlog. De school werd gesloten. Hendrik liep op straat, zag de vrijwilligers, die van Brussel kwamen, om de Hollanders uit Antwerpen te verdrijven. Twee soldaten werden bij Conscience ingekwartierd. Een, een Brusselaar, werd Hendriks vriend... Hij gaf Hendrik een pistool. En samen trokken zij de straat in. Hendrik

riep en schreeuwde met de soldaten mee. Een oude vrouw was zoo in vervoering, dat ze op Hendrik toeschoot en riep :

— O, mijn Belgsken lief, ik moet u toch eens kussen.

Maar Hendrik wilde dat niet. De vrouw greep hem vast, Hendrik wilde zich losrukken en samen rolden ze over de straat.

— Ik moet dit dapper kind toch kussen, schreeuwde de vrouw. De Brusselaar trok ze weg en dreef ze op zij. En Hendrik liep weer met de soldaten voort en jubelde : «Vrijheid, vrijheid».

Maar met zijn pistool kon hij niet schieten. De Hollanders waren teruggetrokken op het kasteel en beschoten vandaar Antwerpen. Menschen werden gedood, huizen vielen in. Gillend liep het volk heen. Hendrik was onbevreesd. Hij had nu een geweer gevonden, doch er zat geen haan in. Toch droeg hij het mee. En onder het bombardement hielp hij een wagen buskruit wegduwen. Maar een andere soldaat zag hem en riep : «Wat meent die blanc bec, ik wil met geen kinderen op wacht staan». En nu werd Hendrik weer beschaamd. Haastig ging hij naar huis. Hij had zijn vriend, den Brusselaar, verloren en zag hem nooit meer terug. Hendrik wilde toch soldaat worden. Maar zijn vader verbood het hem.

— Ge weet niet, hoe wreed de oorlog is, zei Conscience... Ge zijt nu opgewonden, maar in een echt gevecht zoudt ge wel anders kijken.

Toch kon Hendrik dat gedacht niet laten varen. Er streden er zoo veel voor de vrijheid van het land. Waarom moest hij thuis blijven. Hij vond het laf. Het bombardement had opgehouden. Den volgenden dag ging Hendrik naar de Groenplaats. Daar was een gebouw, waar men soldaat kon worden. Hendrik stapte er binnen. En hij kwam buiten met zijn geweer. Hij durfde naar huis niet gaan, maar zond vader een brief. Den volgenden dag stond hij in de rang. En eensklaps zag hij zijn vader. Conscience keek naar de rangen en haalde er zijn zoon uit. «Mee naar huis!» gebod hij. «O, vader, laat me soldaat worden, laat mij voor mijn land strijden. Gij hebt het toch ook gedaan. Ik zou me een lafaard noemen. Laat me in den rang terugkeeren», smeekte Hendrik. En Conscience veranderde. «Wel, ik zie, dat kij moed hebt, zei hij. Welnu, wordt dan soldaat, en strijd dapper voor uw land. Ik zal een uniform voor u koop».

Hendrik nam afscheid van zijn tweede moeder en van Jan-Balthasar en vertrok met het leger naar de Kempen, om daar tegen de Hollanders, die uit het Noorden zouden komen, te vechten.

Dagen lang moest hij marcheeren over de slechte wegen. En het winterde vroeg. Het sneeuwde en vroom. Op een avond lag de kompagnie bij Balen. De soldaten hadden achttien groote vuren van sparreboomen aangestoken. Hoog sloegen de vlammen op. Hendrik zat daar ook. Hij kreeg slaap en zakte neer op de sneeuw, die door de hitte smolt. Hendrik sliep twee uur. Hij

ontwaakte maar kon niet recht staan. De sneeuw was weer hard geworden en onze soldaat lag vastgevroren aan den grond. Men moest hem met een sabel losmaken. Hendrik voelde zich ziek. «Ga naar het dorp» zeiden zijn makkers. «Vraag er een bed en blijf tot ge genezen zijt». Hendrik deed het, maar hij voelde zich zoo zwak. Hij kwam op het dorp en klopte aan een huis. Niemand deed open. Hij ging naar een andere woning. Men liet hem daar ook buiten staan. En zoo aan een derde, een vierde, Ja, aan veel huizen. De menschen waren bang voor de soldaten, die in de Kempen al veel gestolen hadden. Ze moesten toch eten hebben. In den Winter voelt men den honger dubbel erg. Ellendig sleepte Hendrik zich voort... Hij kwam aan een leemen hutje en klopte nu hier. Een man deed open. «O! een soldaat!» riep hij. «Ga heen, heb medelijden met ons!» smeekte hij. «Ze hebben alles gestolen bij ons». — «O, laat me binnen, ik ben ziek» drong Hendrik aan. — «Kom er in!» hernam de man medelijdend. Binnen zaten een vrouw en Betteke, een meisje van zeventien jaar. Ze hielpen Hendriks ransel afdoen, schoven een stoel bij het vuur en wierpen hout in de vlammen. Betteke bracht een stuk roggebrood. Hendrik had spek in zijn ransel. En samen aten ze. De man had geen bed, maar hij dekte Hendrik warm toe in het hooi boven het geitenstalletje. En Hendrik sliep heerlijk. Hij bleef hier tien dagen en vertelde van Antwerpen, van zijn eerste moeder, van zijn vader, van zijn jeugd. O, wat luisterden die menschen

gaarne naar hem. Maar eindelijk kwam een korporaal zeggen, dat het regiment verder ging. Hendrik moest heen. Allen weenden, toen hij afscheid nam. Het was of de eigen zoon vertrok.

En weer dwaalden de soldaten door de Kempen. Er werd niet gevochten. De Winter ging voorbij. Het werd Mei. Op zekeren dag werd Hendrik ingekwartierd in een herberg. De baas, die er een verwaanden herel uitzag, bekeek minachtend den kleinen, nederigen soldaat. «Ha, moet gij hier komen!» snauwde hij. «'k Dacht het wel, dat de burgemeester me weer een gewonen soldaat zou zenden. Hij zendt de officieren bij den baron en de notaris, en neemt er zelf. Maar ik, mijnheer Gansendonck, ben zooveel als hij». Hendrik antwoordde niet op dien dommen praat. Hij ging binnen. Daar zat de bazin, die er veel zachter uitzag. En op haar schoot rustte een vijfjarig meisje, dat er zwak uitzag. Hendrik was dadelijk met dat kleine Lieske bevriend. Hij zong er voor, vertelde hij, ja, hij maakte een wagentje, dat door vier meikevers getrokken werd.

Waar Hendrik in de Kempen ook kwam, daar kreeg men hem lief, en men was treurig als hij heenging... Hendrik kwam maar eens in een verwoed gevecht. Het was bij Leuven. En bijna werd hij er gedood. Een Hollander kwam met opgeheven sabel op hem af. Hendrik verweerde zich met zijn bajonet. De sabel kwam op het staal terecht. Hendrik rolde in een gracht naast den berg, waarop men streed. Hij verloor het

bewustzijn. Lang lag hij daar. De slag was ten einde, toen Hendrik weer bij zijn zinnen kwam. Hij stond op en voelde hevige pijn in een der voeten. Koortsachtig sleepte hij zich voort. Gelukkig ontmoette hij een ambulancierwagen. Men hielp hem daarop en bracht hem in een gasthuis te Mechelen. Hier genas hij weldra. Hendrik moest in het leger veel verduren. Hij droomde en mijmerde te veel. En hij leed onder spot en minachting van ruwe soldaten. Eens werd hij geslagen. Maar toen verweerde hij zich. En zijn vijand werd gedwee.

Maar Hendrik verlangde het leger te verlaten. De vrede met Holland was hersteld. Vader Conscience had zijn zoon in het leger willen laten. Maar eindelijk gaf hij toe en de zoon keerde als burger naar Antwerpen terug. In het leger had hij veel gestudeerd en soms liet hij zich in het cachot opsluiten om rustig te kunnen lezen. Hendrik had geen lust meer om onderwijzer te worden. Er waren trouwens geen plaatsen open. Integendeel, na de omwenteling werden er veel scholen, door koning Willem tijdens de vereeniging met Holland geopend, gesloten. Hendrik was na veel zoeken knecht bij een boomkweker. Maar hij voelde lust om boeken te schrijven. Vlaamsche boeken. Vader was er tegen... «Wat, gij een zoon van een Franschman, Vlaamsche boeken schrijven!» keef hij... «Waag het niet». Die schrijflust was er te sterk in hem. Vader joeg hem uit huis. En treurig ging Hendrik in een herberg op een kamer wonen. Hij zou zijn kost betalen als zijn

eerste boek : «Het Wonderjaar» gedrukt was En het boek werd gedrukt, maar weinig verkocht. Hendrik moest nog drie honderd frank aan den drukker betalen. En hij bezat niets. Hij had een goeden vriend, den heer Wappers, die bestuurder van de Academie te Antwerpen was. Mijnheer Wappers sprak met koning Leopold I. Hij vertelde den vorst dat er in zijn stad een jongen schrijver woonde, Hendrik Conscience die steun verdiende. De koning liet Hendrik naar Brussel komen ; hij wilde eens met hem spreken. Hendrik wist niet wat hij hoorde. Hij bij den koning gaan. Hij leende van mijnheer Wappers een zwarte jas en zoo trok hij op reis. Hij beefde, toen hij voor Leopold verscheen. Maar deze sprak hem vriendelijk aan. «Wees niet zoo ontsteld,» zei hij. «Ik heb veel goeds van u gehoord. En ik verheug me, dat ge de Vlaamsche taal wilt opbeuren». De koning gaf Hendrik een som van vierhonderd frank. Ook van de regeering kreeg hij hulp en kon zijn drukker en zijn kost betalen en hield nog wat over. En wat hem bovenal verheugde, vader toonde zich nu tevreden. Alles was weer goed tusschen hem en zijn zoon.

Zoo werd Hendrik Conscience schrijver. Weldra verscheen zijn meesterwerk: «De Leeuw van Vlaanderen». En daarna schonk hij zijn volk vele andere schoone boeken. Wat werden ze gaarne gelezen ! Eikwijls ging Conscience naar de Kempen. Hij hield zooveel van die streek. En dan zat hij in de hutten en

op de hoeven. Hij vertelde er, maar liet ook vertellen, en wat hij hoorde, verhaalde hij later in een boek. Hij had nu een goede betrekking, schrijver in de Academie. De koning vroeg hem, een geschiedenis van Belgie te schrijven, en daarvoor zou hij twee duizend frank ontvangen. Zoo kon hij onbezorgd werken.

Eens was hij met een vriend naar een feest gegaan. En daar ontmoette hij juffrouw Maria Peinen, die met

Conscience in de Kempen.

Haar ouders aanwezig was. Hendrik en Maria spraken

dien avond veel met elkaar. Een maand later had het hard gevroren. De ruien en vlieten lagen dicht en het wemelde er van schaatsenrijders. Conscience ging ook schaverdijnen. Hij deed dit gaarne. Op een middag zag hij een meisje vallen. Dadelijk reed hij naar haar toe, om haar te helpen. De riem van haar schaats was gebroken. Hendrik herkende Maria Peinen. Hij herstelde de schaats en dien middag bleven de jonge lieden bij elkaar. Conscience bracht Maria naar huis en werd vriendelijk door de ouders ontvangen. Voortaan bezocht hij het gezin, en in Augustus van het jaar 1842 huwden Hendrik en Maria in de St-Jacobskerk. Zijn vriend Wappers en de dichter Théodoor van Rijswijk waren getuigen voor Conscience.

— EINDE. —

Van A. Hans' Kinderbibliotheek verschijnt elke week een boekje. Men kan het in de boekwinkels koopen. Is er geen winkel, dan aboneere men zich. 7.80 fr. per drie maanden.

A. HANS-VAN DER MEULEN,
Kinderbibliotheek, Contich.